

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

SEMINAR IZ KAKOVOSTI IN VARNOSTI V ZDRAVSTVU, SOCIALNE
MEDICINE, HIGIENE, EPIDEMIOLOGIJE IN ZDRAVSTVENE
EKONOMIKE ZA PRIPRAVNIKE ZDRAVNIKE IN ZOBOZDRAVNIKE

Primarno zdravstveno varstvo, preventiva in aktivnosti za spremembo življenjskega sloga

Rade Pribaković Brinovec, dr.med.,spec.

Oktober 2022

Vsebina

Primarno zdravstveno varstvo

Programi preventive in krepitev zdravja

Center za krepitev zdravja

Vključevanje ciljne populacije

Uspešnost obravnav

Primarno zdravstveno varstvo

Zdravstveni dom

Družinska medicina

Center za krepitev zdravja

Zdr.varstvo otrok in mladostnikov

Reproduk t. zdr. varstvo

Patronažno varstvo

Zobozdravstvo

Fizioterapija

Diagnostika

Center za duševno zdravje otrok, mladostnikov / odraslih

Zasebni izvajalci

- Družinska medicina
- ZV otrok in mladostnikov
- Reprodukativno ZV
- Patronažna dejavnost
- Zobozdravstvo
- Fizioterapija

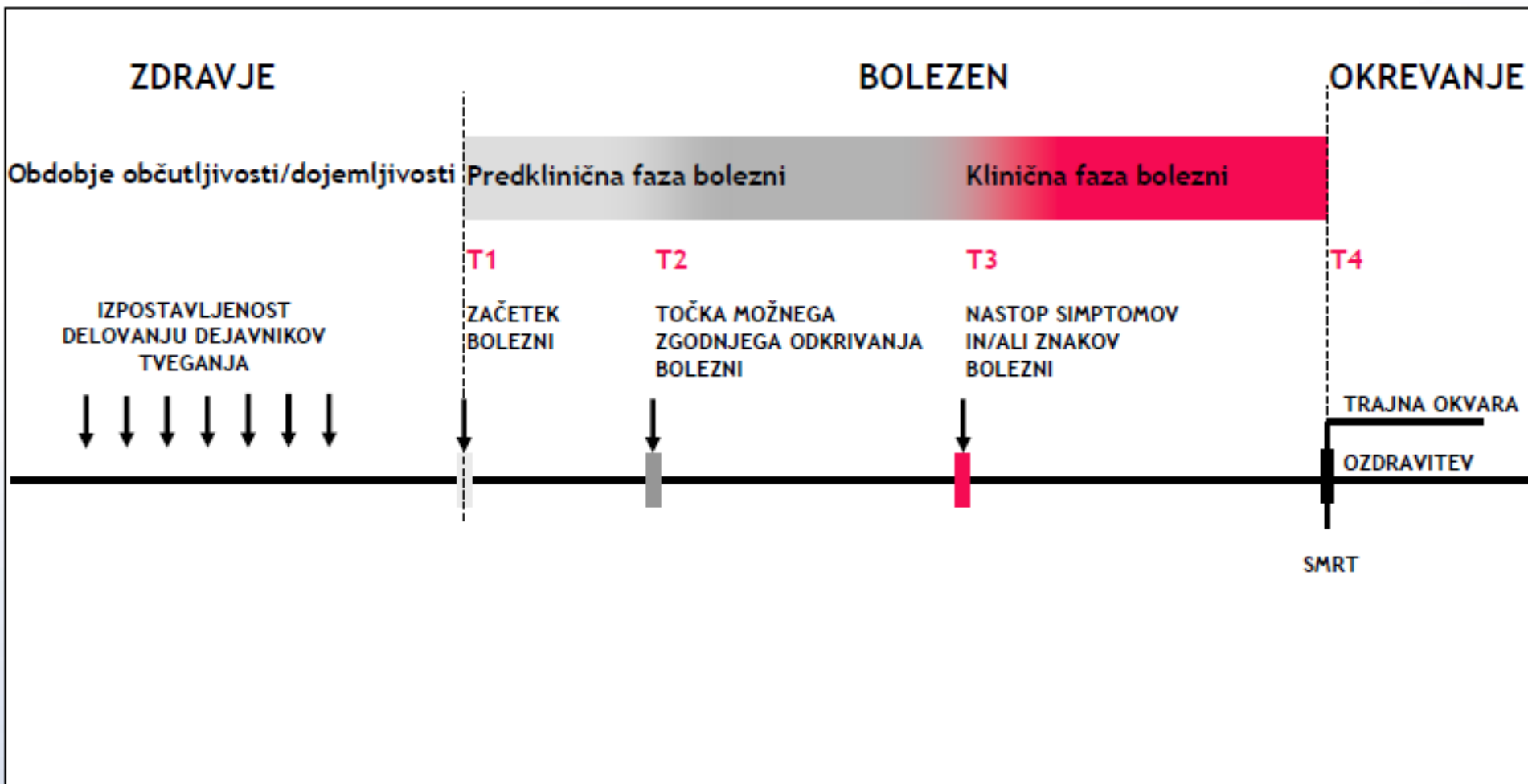
Programi preventive in krepitve zdravja

Pravilnik za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni
(1998, 2002...2021)

1. reproduktivno zdravstveno varstvo,
2. preventivno zdravstveno varstvo otrok, mladostnikov in študentov,
5. zobozdravstveno varstvo otrok in mladine
6. preventivno zdravstveno varstvo odraslih oseb na primarni ravni
7. zdravstveno varstvo za varovance obravnavane v patronažnem varstvu
8. zdravstveno varstvo športnikov

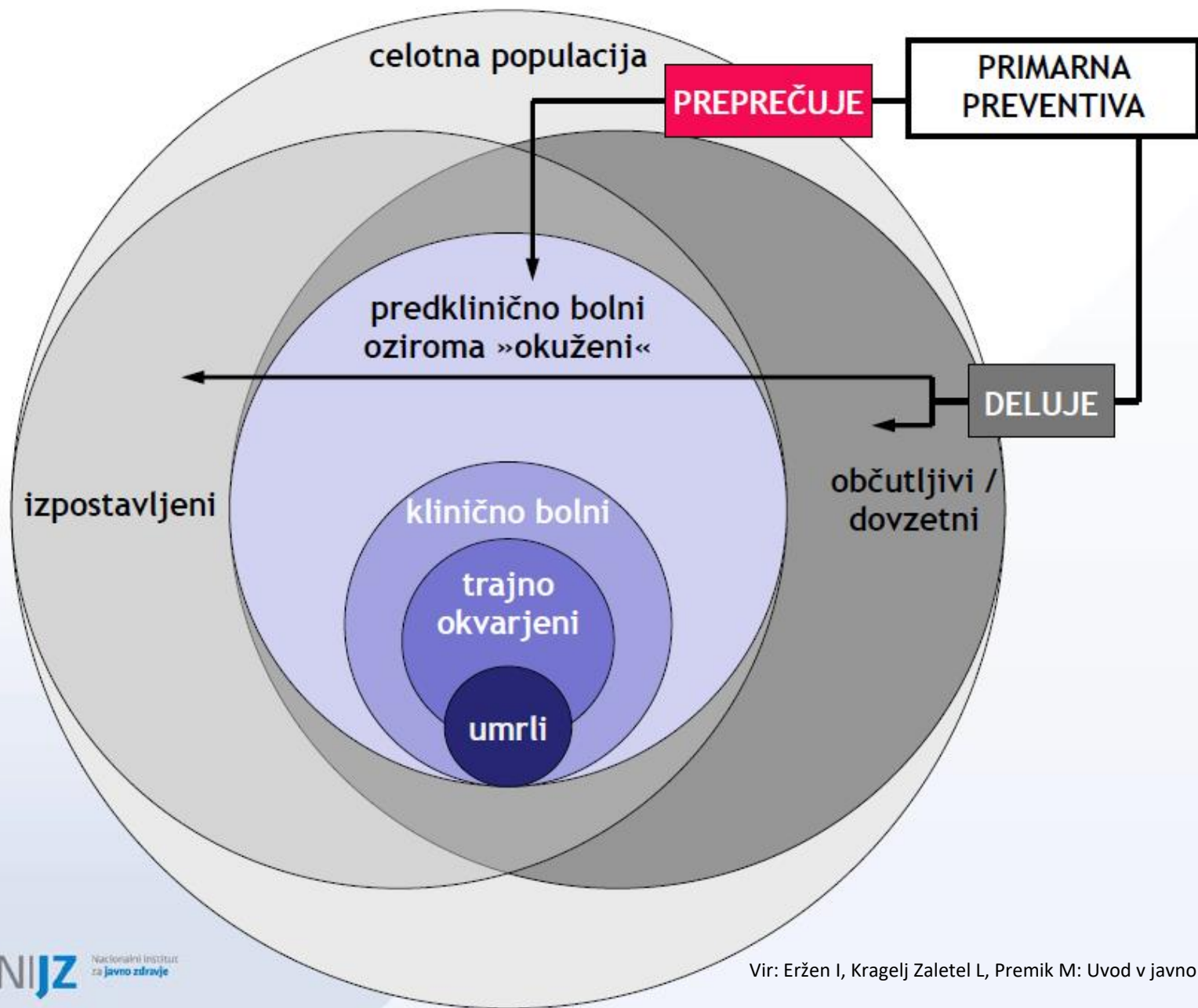
Drugi državni programi

Patogeneza in salutogeneza

Primarna raven preventive

Preprečevanje nastanka predklinične
oblike bolezni

ZDRAVJE

BOLEZEN

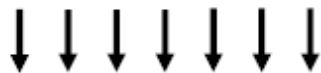
OKREVANJE

Obdobje občutljivosti/dojemljivosti

Predklinična faza bolezni

Klinična faza bolezni

IZPOSTAVLJENOST
DELOVANJU DEJAVNIKOV
TVEGANJA

T1

ZAČETEK
BOLEZNI

T2

TOČKA MOŽNEGA
ZGODNJEGA ODKRIVANJA
BOLEZNI

T3

NASTOP SIMPTOMOV
IN/ALI ZNAKOV
BOLEZNI

T4

TRAJNA OKVARA

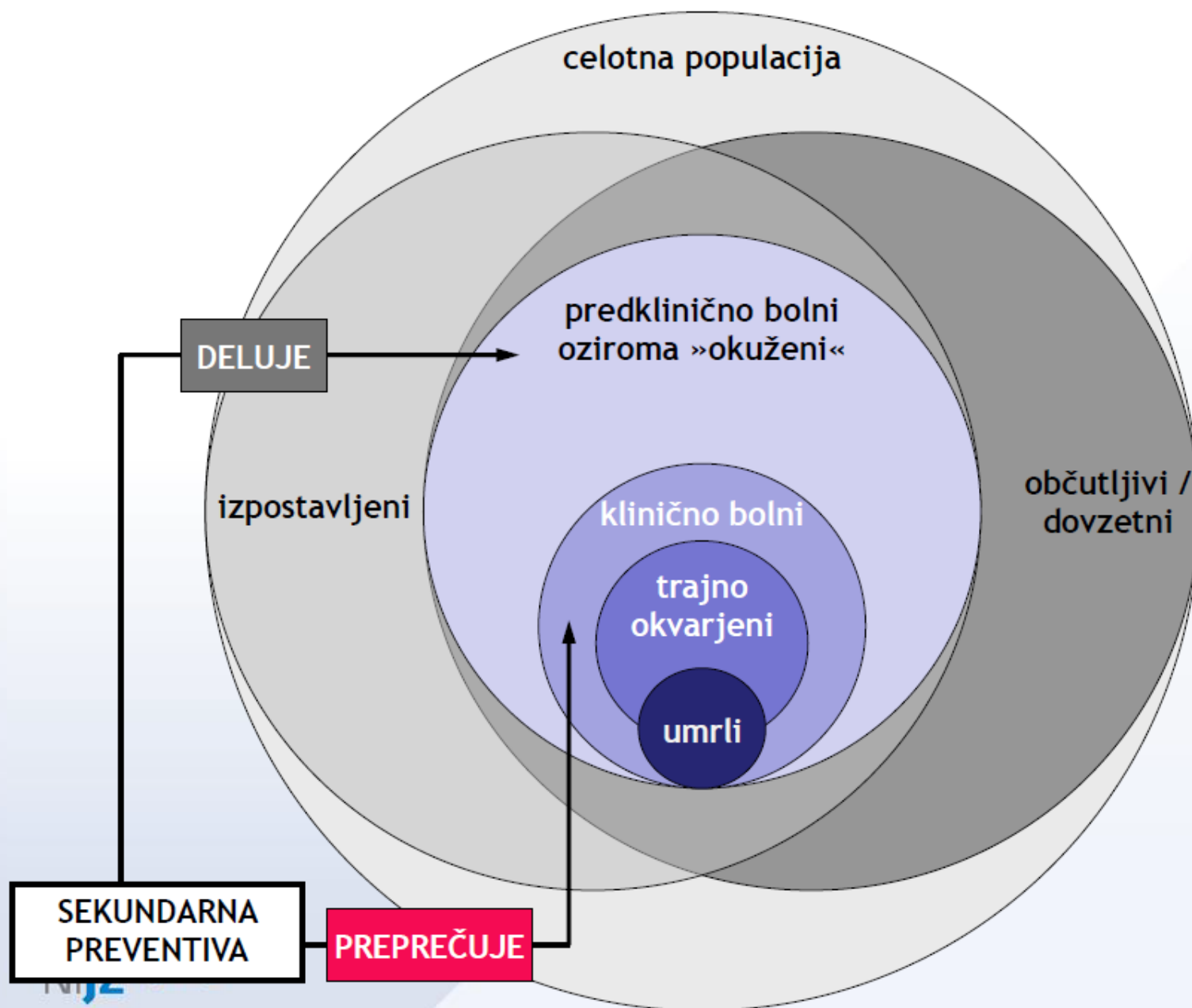
OZDRAVITEV

SMRT

PRIMARNA PREVENTIVA

Sekundarna raven preventive

Preprečevanje nastanka klinično
izražene oblike bolezni

ZDRAVJE

BOLEZEN

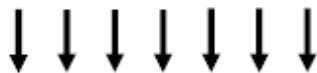
OKREVANJE

Obdobje občutljivosti/dojemljivosti

Predklinična faza bolezni

Klinična faza bolezni

IZPOSTAVLJENOST
DELOVANJU DEJAVNIKOV
TVEGANJA

T1

ZAČETEK
BOLEZNI

T2

TOČKA MOŽNEGA
ZGODNJEGA
ODKRIVANJA
BOLEZNI

T3

NASTOP SIMPTOMOV
IN/ALI ZNAKOV
BOLEZNI

T4

TRAJNA OKVARA

OZDRAVITEV

SMRT

SEKUNDARNA PREVENTIVA

Storitve preventive in krepitev zdravja na primarni ravni

Družinska medicina

Preventivni pregled

Kratko svetovanje o zdravem življenjskem slogu

ZV otrok in mladostnikov

Preventivni pregled

Kratko svetovanje o zdravem življenjskem slogu

Vzgoja za zdravje v šolah in vrtcih

Reprodukativno ZV

Preventivni pregled

Kratko svetovanje o zdravem življenjskem slogu

Priprava na porod in starševstvo

Zobozdravstvo

Preventivni pregled

Kratko svetovanje o zdravem življenjskem slogu

Patronažno varstvo

Preventivni pregled

Kratko svetovanje o zdravem življenjskem slogu

Krepitev zdravja v lokalni skupnosti

Center za krepitev zdravja

TABELA KORONARNE OGROŽENOSTI

Primarna preventiva koronarne bolezni

Ogroženost

Verjetnost koronarnega dogodka v 10 letih

Zelo velika	> 40%
Velika	20 - 40%
Zmerna	10 - 20%
Blaga	5 - 10%
Majhna	< 5%

MOŠKI

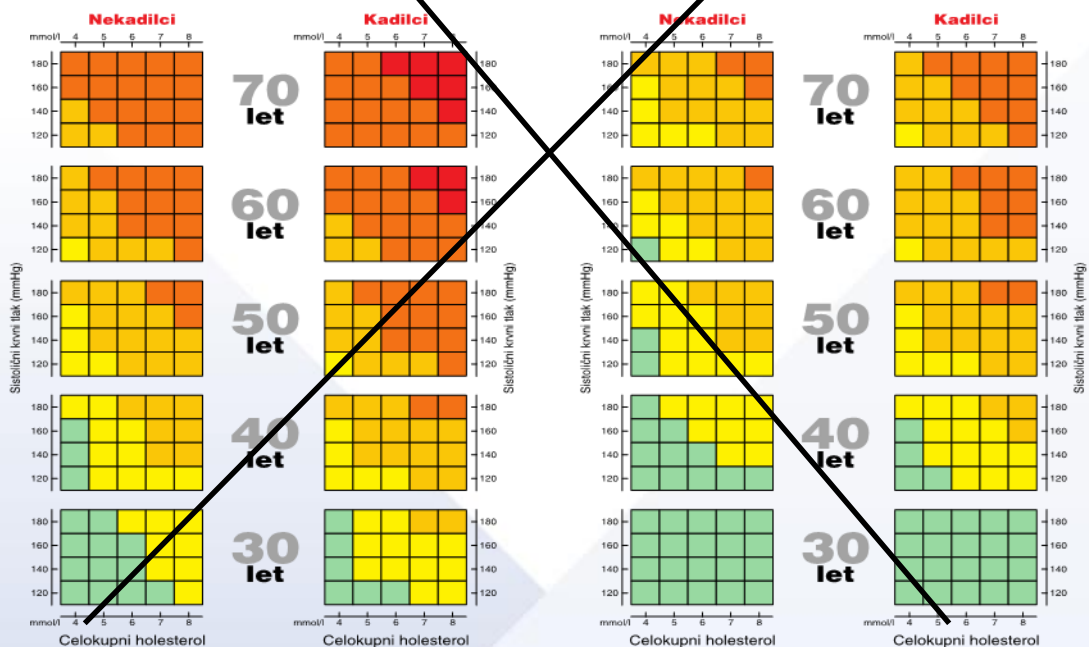

Ogroženost s koronarno boleznijo

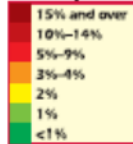
ŽENSKE

Ogroženost s koronarno boleznijo

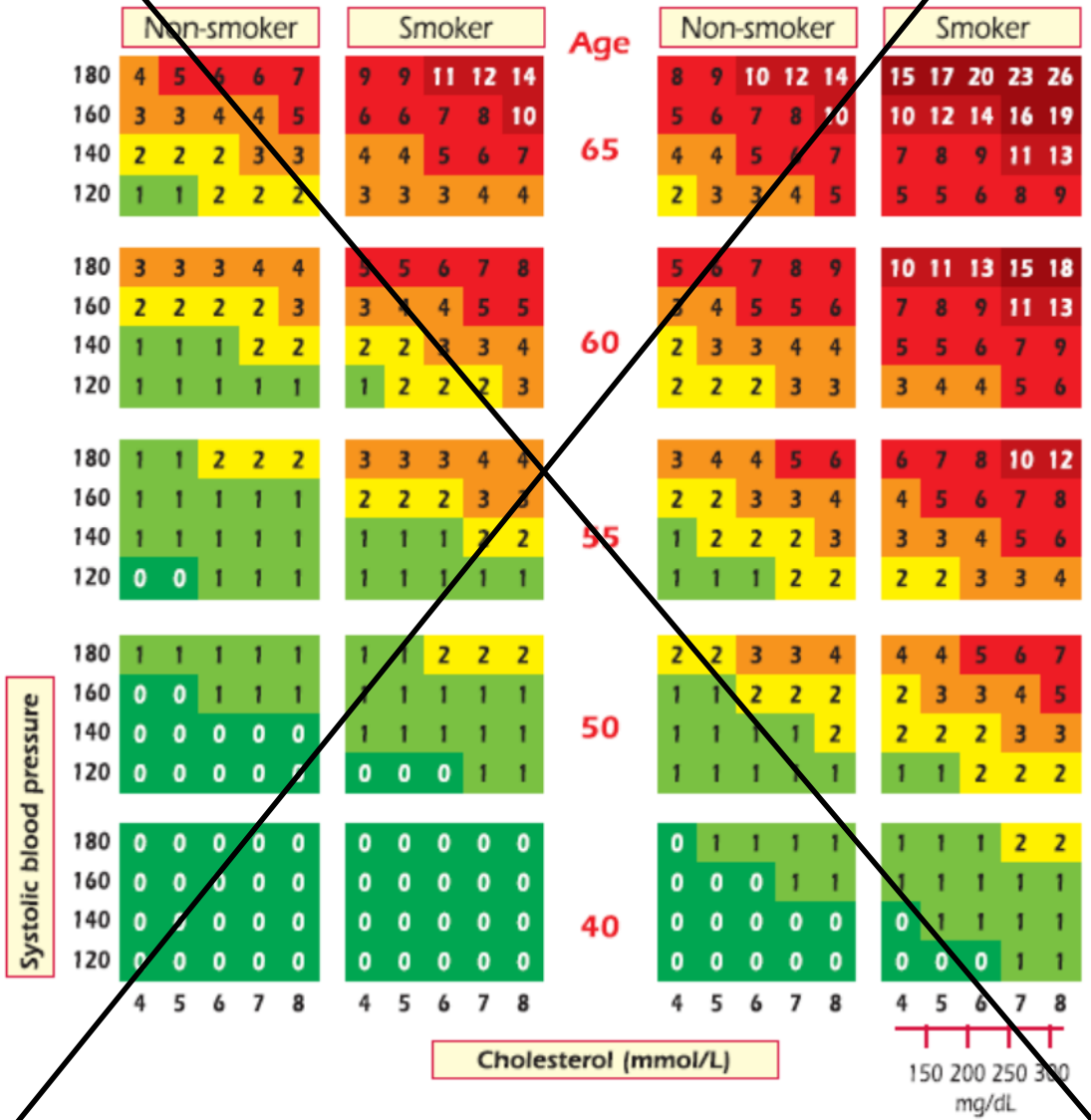
SCORE

10-year risk of fatal CVD in populations at low CVD risk

WOMEN

MEN

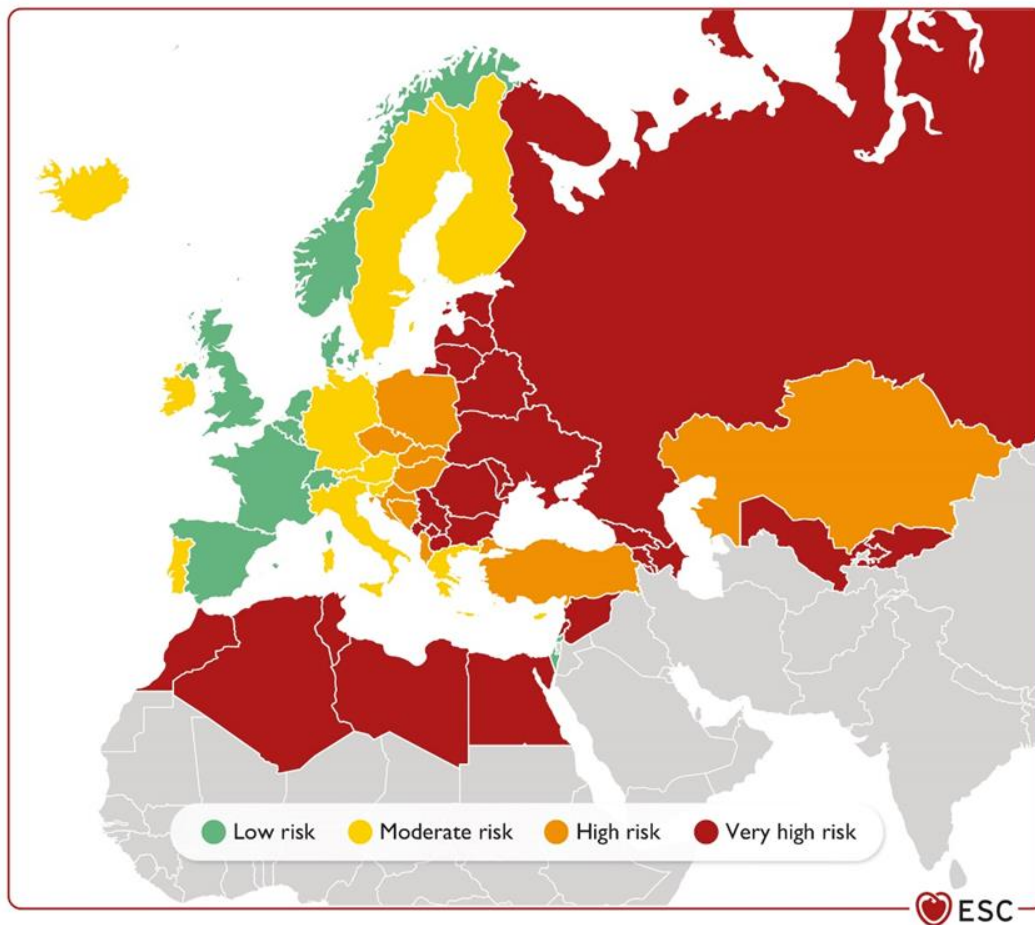

© ESC 2016

2021 ESC Guidelines on cardiovascular disease prevention in clinical practice

New recommendations (1)

Recommendations	Class
<i>Risk factors and clinical conditions</i>	
In apparently healthy people <70 years of age without established ASCVD, DM, CKD, genetic/rarer lipid or BP disorders, estimation of 10-year fatal and nonfatal CVD risk with SCORE2 is recommended.	I
In apparently healthy people ≥70 years of age without established ASCVD, DM, CKD, genetic/rarer lipid or BP disorder, estimation of 10-year fatal and nonfatal CVD risk with SCORE2-OP is recommended.	I
Patients with established ASCVD and/or DM and/or moderate-to-severe renal disease and/or genetic/rarer lipid or BP disorders are to be considered at high or very high CVD risk.	I

**Risk regions based on
World Health Organization
cardiovascular mortality
rates**

Cardiovascular disease risk categories based on SCORE2 and SCORE2-OP in apparently healthy people according to age

	<50 years	50-69 years	≥70 years ^a
Low-to-moderate CVD risk: risk factor treatment generally not recommended	<2.5%	<5%	<7.5%
High CVD risk: risk factor treatment should be considered	2.5 to <7.5%	5 to <10%	7.5 to <15%
Very high CVD risk: risk factor treatment generally recommended ^a	≥7.5%	≥10%	≥15%

SCORE2 & SCORE2-OP
10-year risk of (fatal and non-fatal) CV events in populations at moderate CVD risk

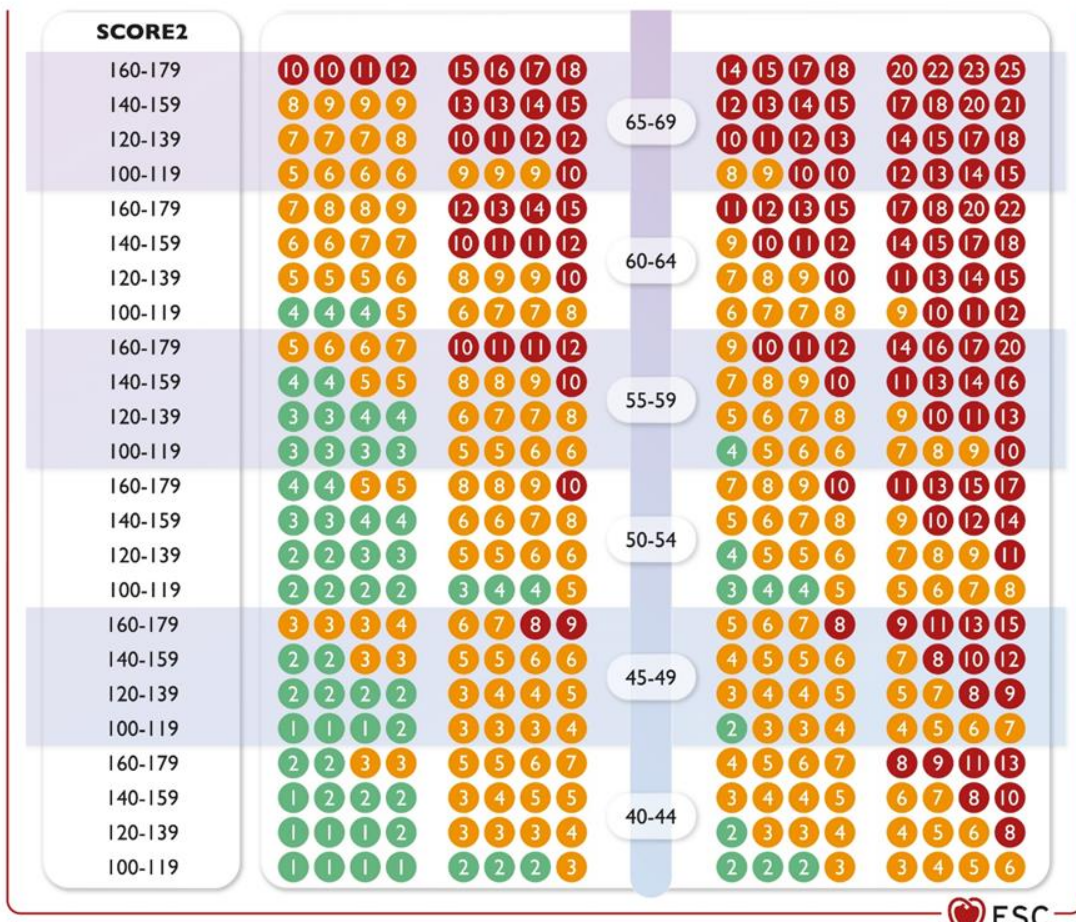
Women Men

Non-smoking Smoking Non-smoking Smoking

Systolic blood pressure (mmHg)
SCORE2-OP

Age (y)	Non-HDL cholesterol															
	3.0-3.9		4.0-4.9		5.0-5.9		6.0-6.9									
	150	200	250	150	200	250	150	200	250							
85-89	37	39	40	42	41	43	44	46	37	45	53	62	37	45	53	61
80-84	35	36	38	39	39	40	42	43	36	43	51	59	35	43	51	59
75-79	32	34	35	37	36	38	39	41	34	41	49	57	34	41	48	57
70-74	30	32	33	34	34	35	37	38	32	39	47	55	32	39	46	55
	27	28	30	31	34	35	37	39	30	35	41	47	34	40	46	53
	24	25	27	28	30	32	33	35	27	32	37	43	31	36	42	48
	21	22	24	25	27	28	30	31	25	29	34	40	28	33	38	44
	19	20	21	22	24	25	27	28	22	26	31	36	25	30	35	40
	19	20	21	23	27	29	30	32	24	27	31	35	31	35	39	44
	16	17	18	19	24	25	26	28	21	23	27	30	27	30	34	38
	14	15	15	16	20	21	22	24	17	20	23	26	23	26	29	33
	12	12	13	14	17	18	19	20	15	17	19	22	19	22	25	29
	13	14	15	16	22	23	25	26	19	21	23	25	28	31	34	36
	11	11	12	13	18	19	20	22	15	17	18	20	23	25	28	30
	9	9	10	11	15	16	17	18	12	13	15	16	19	20	22	24
	7	7	8	8	12	13	13	14	10	11	12	13	15	16	18	20

SCORE2 and SCORE2-OP
risk chart for fatal and non-fatal (MI, stroke) ASCVD
Moderate CVD Risk (1)

**SCORE2 and SCORE2-OP
risk chart for fatal and
non-fatal (MI, stroke)
ASCVD
Moderate CVD Risk (2)**

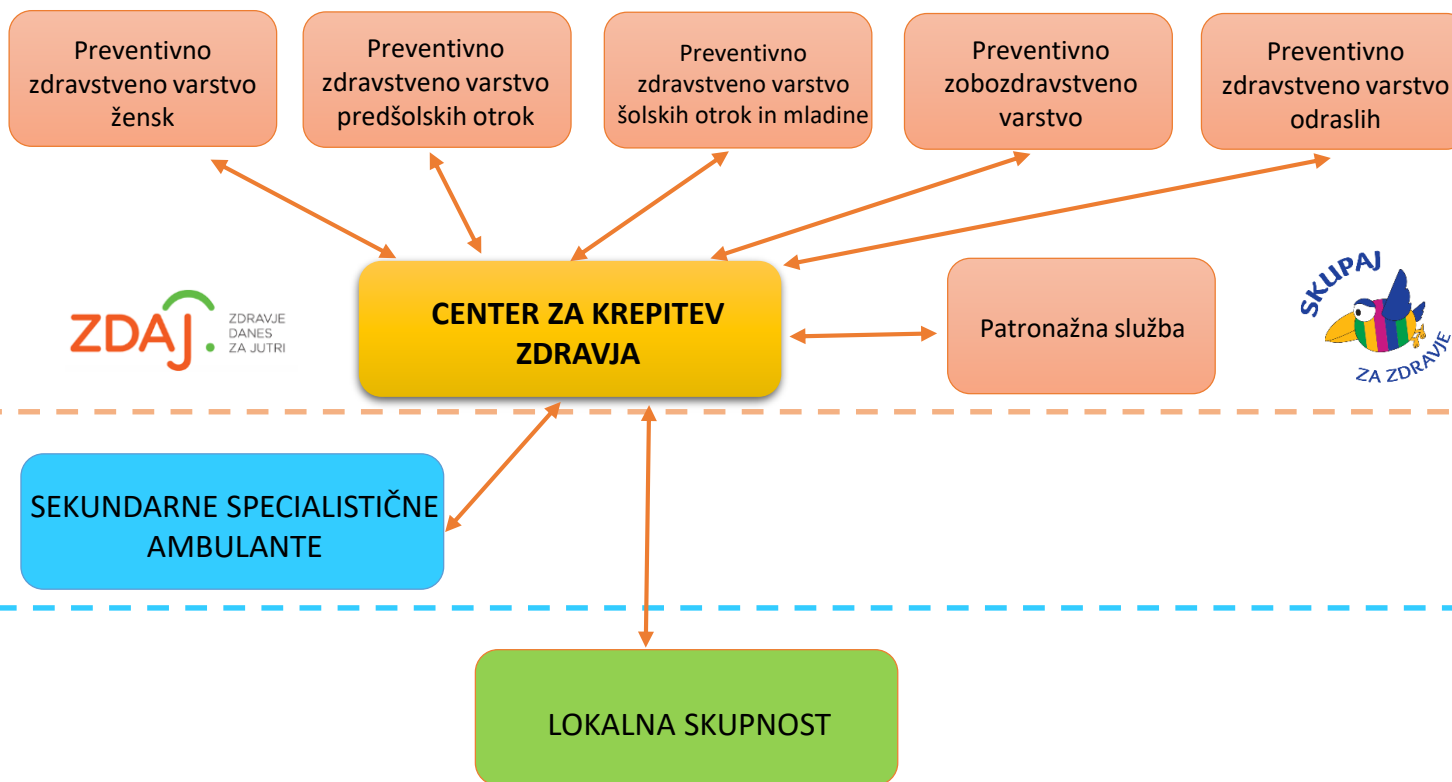

PRIROČNIK ZA ZDRAVNIKE DRUŽINSKE MEDICINE

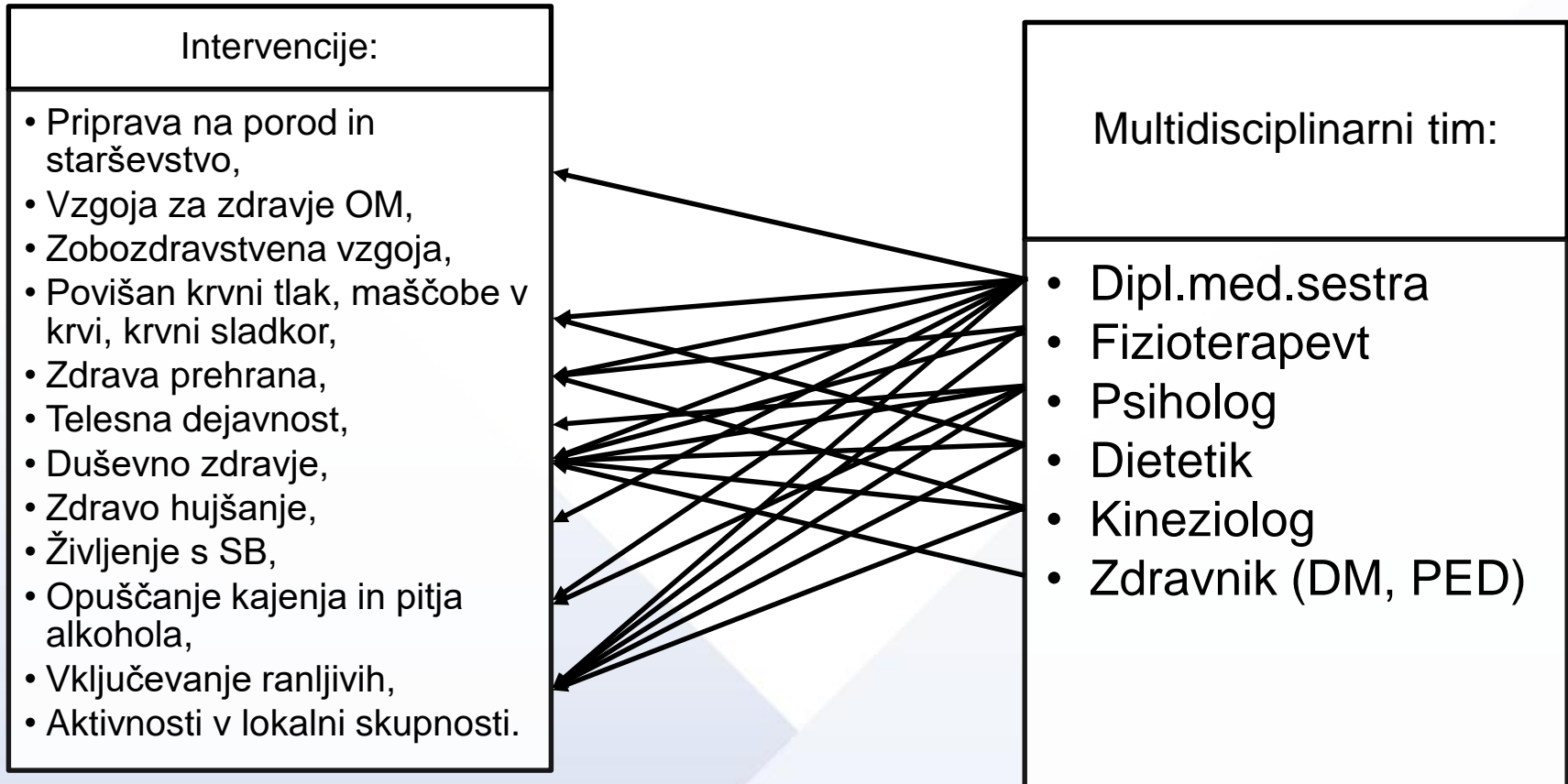
IZVAJANJE INTEGRIRANE PREVENTIVE KRONIČNIH NENALEZLJIVIH
BOLEZNI V REFERENČNIH AMBULANTAH DRUŽINSKE MEDICINE

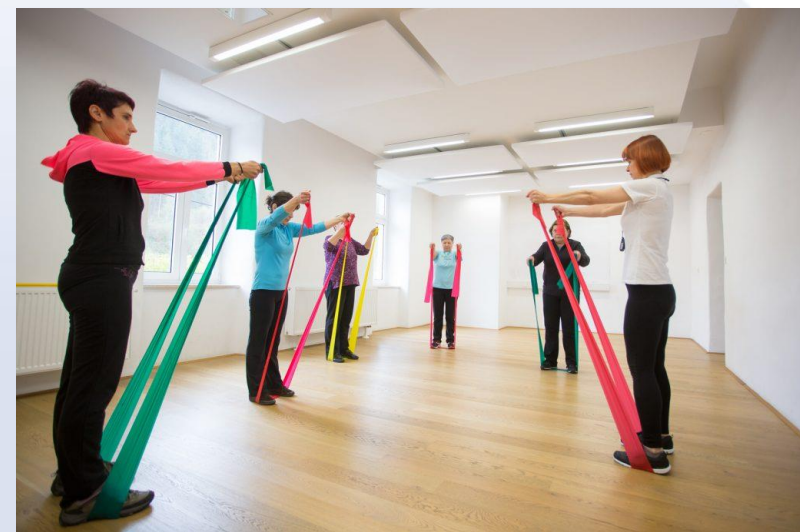

Povezovanje integriranega centra za krepitev zdravja

Center za krepitev zdravja

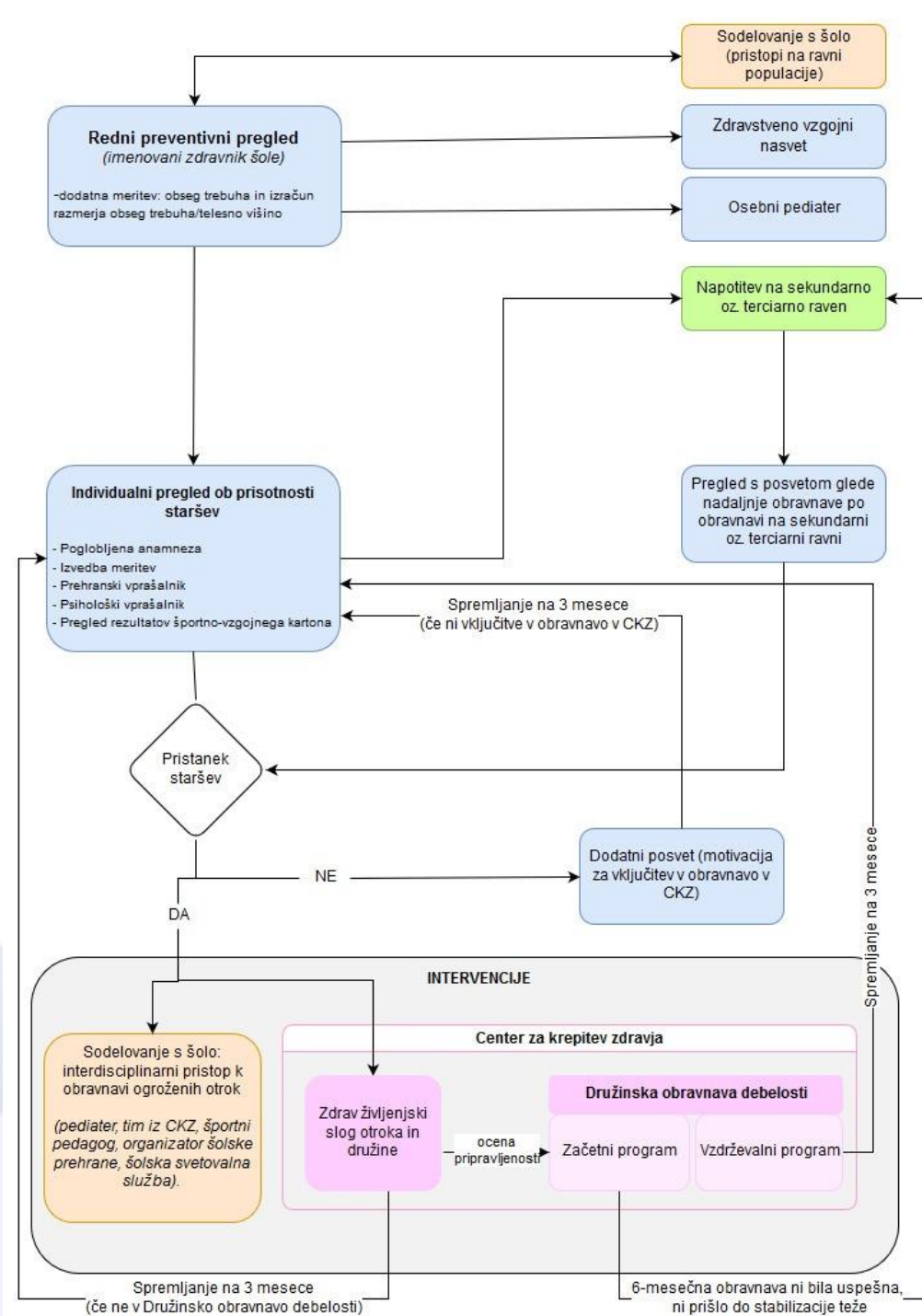

Izvajanje nadgradenj pri preventivnih pregledih otrok in mladostnikov

(pripravila Polonca Truden Dobrin)

Algoritem klinične ocene stanja prehranjenosti in telesne zmogljivosti ter celostne obravnave.

Delovanje integriranega centra za krepitev zdravja

Nemedikamentozne obravnave v Programu za krepitev zdravja

TEMELJNE OBRAVNAVE ZA KREPITEV ZDRAVJA

POGLOBLJENE OBRAVNAVE ZA KREPITEV ZDRAVJA

Zdravo živim

Ali sem fit?

Tehnike sproščanja

Zvišan krvni tlak

Zvišane maščobe v krvi

Zvišan krvni sladkor

Sladkorna bolezen tipa 2

Test telesne pripravljenosti za odrasle/starejše

Svetovalnica za zdrav življenjski slog

Zdravo jem

Gibam se

Zdravo hujšanje

S sladkorno boleznijo skozi življenje

Svetovalnica za duševno zdravje

Podpora pri spoprijemanju z depresijo

Podpora pri spoprijemanju s tesnobo

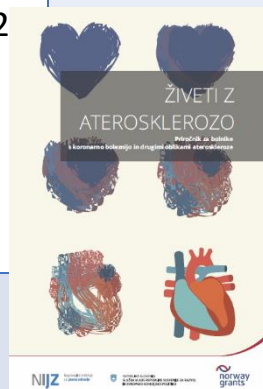
Spoprijemanje s stresom

Svetovalnica za tvegana vedenja

Skupinsko svetovanje za opuščanje kajenja

Individualno svetovanje za opuščanje kajenja

Individualno svetovanje za opuščanje tvegane in škodljivega pitja alkohola*

Preventivni pregled pri izbranem osebnem zdravniku (imenovanem zdravniku šole)

Obravnavo v centru za krepitev zdravja ali zdravstveno vzgojnem centru

Nadaljnja obravnava v lokalni skupnosti; podpora v šolskem okolju

Otroci (v 3. in 6. razredu)

Preventivni pregled / dodatni poglobljeni pregled – ocena ogroženosti

Čezmerna prehranjenost: ITM 91-98 percentil ali ITM normalen, vendar povišanje >1 SDS

Obseg pasu
Razmerje obseg pasu / telesna višina
Ocena življenjskega sloga, prehranjevalnih navad, psihološkega statusa, telesnega fitnesa

Napotitev

Center za krepitev zdravja

Sekundarna / terciarna raven:
Debelost (ITM 98 percentil $<$); čezmerna prehranjenost, sum na zaplete debelosti

Otroci (v 3. in 6. razredu)

Družinska obravnava za zdrav
življenjski slog v centru za krepitev
zdravja (otroci in starši) – 3 mesece

Obravnava pri psihologu (10 skupinskih srečanj; individ. posveti)

Obravnava pri dietetiku (10 skupinskih srečanj; individ. posveti)

Obravnava pri kineziologu (telesna dejavnost in športna vadba)

Obravnava pri pediatru (posveti, kontrolni pregledi)

Otroci (v 3. in 6. razredu)

Nadaljnja podpora (šola; lokalna skupnost)

Načrtovanje šolske prehrane za otroke;

Dodaten program športne vadbe v šoli;

Vključitev staršev v delavnice za odrasle v CKZ/ZVC;

Vključitev v aktivnosti športnih društev, drugih NVO.

Odrasli

Preventivni pregled – ocena ogroženosti

10-letno srčno-žilno tveganje 20% <;
Visoka ogroženost za druge KB;
Kronično bolni + nezdravo
prehranjevanje;

ITM 27,5 in SŽ tveganje 20%<
ali visoka ogrož. za druge KB ali
kronično bolni;
ITM 30 <

V
sodelovanj
u z SZKP
poteka
nadgradnja
vključitveni
h
kriterijev
glede na
nova
spoznanja.

Center za krepitev zdravja /
Zdravstvenovzgojni center

Zdravo jem

Zdravo hujšanje

Odrasli

Zdravo jem

4 skupinska srečanja,
2 individ. posveta;
dietetik ali DMS;
1 mesec.

Zdravo hujšanje

Uvodni modul in
motivacijski/vzdrževalni modul
obsegata:

- 18 skupinskih srečanj
- 16 srečanj telesne vadbe
- 4 individualna srečanja z DMS
- 4 individualna srečanja s fizioterapevtom
- 2 oziroma 3 individualna srečanja s psihologom
- 4 timski sestanki
- 3 testiranja telesne pripravljenosti
- 3 individualna srečanja z dietetikom (v CKZ)

4-6 mesecev + 12 mes.

Odrasli

GIBAM SE

PRIROČNIK ZA IZVEDBO DELAVNICE

Navodila za izvajalce

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

norway
grants

S SLADKORNO BOLEZNIJO SKOZI ŽIVLJENJE

SKUPINSKO SVETOVANJE ZA BOLNIKE S SLADKORNO BOLEZNIJO TIPA 2

PRIROČNIK ZA IZVAJANJE DELAVNICE

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

norway
grants

SPOPRIJEMANJE S STRESOM

PRIROČNIK ZA UDELEŽENCE DELAVNICE

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

norway
grants

TEHNIKE SPROŠČANJA

PRIROČNIK ZA UDELEŽENCE DELAVNICE

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

norway
grants

Odrasli

Nadaljnja podpora (lokalna skupnost)

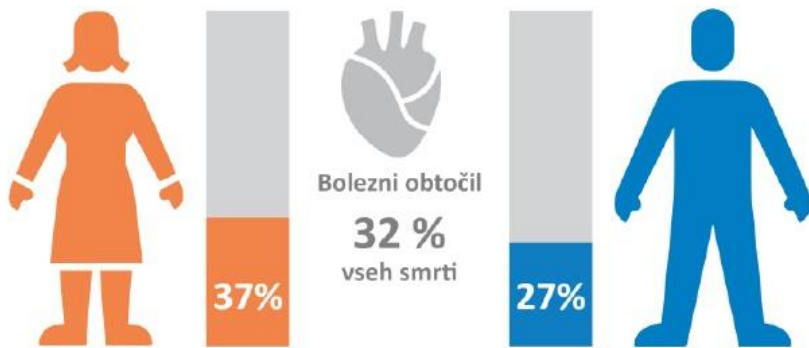
Podporne skupine;
Vključitev v aktivnosti športnih društev,
drugih NVO;
Spodbujanje aktivnega transporta;
Rekreativne površine.

Patronažno varstvo

- Izvajanje obravnav novorojenčkov, dojenčkov in otročnic na domu po posodobljenem programu – nadgradnje preventivnih patronažnih obiskov otročnice, novorojenčka in dojenčka;
- Obravnava neodzivnikov na preventivne preglede v ambulantah družinske medicine (po potrebi izvedba preventivne obravnave na domu);
- Presejanje za padce;
- Analiza terenskega območja posamezne diplomirane medicinske sestre iz patronažnega varstva;
- Izvajanje posvetovalnic v lokalnih skupnostih.

2.4.1 Slika 2: **Umrli zaradi bolezni obtočil** po spolu, Slovenija, 2020

Bolezni obtočil so najpogostejši vzrok smrti v Sloveniji, umrlo je več žensk kot moških.

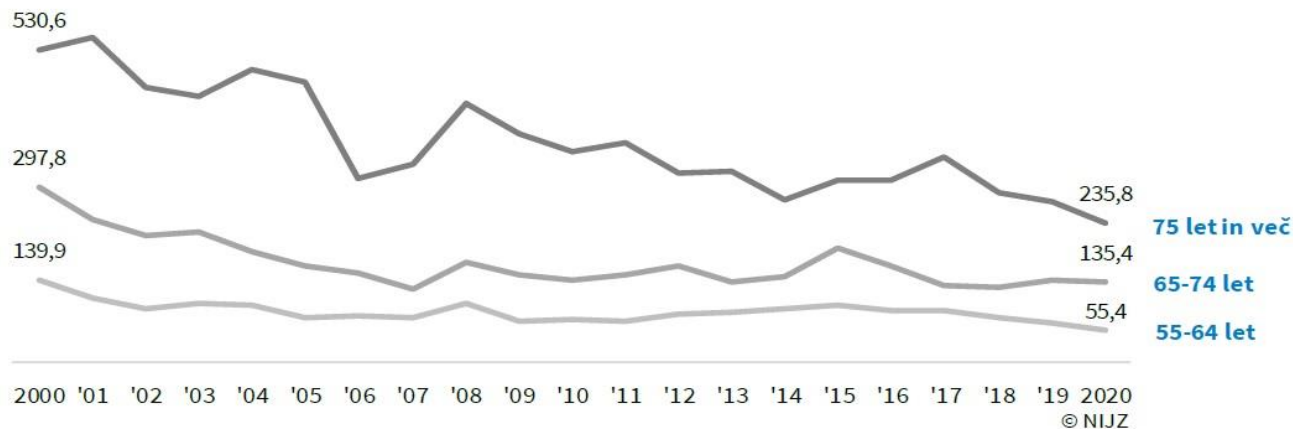

Viri: Zdravniško poročilo o umrli osebi (NIJZ 46)

Umrljivost zaradi bolezni srca in ožilja ter AMI

2.4.1 Slika 4: **Umrli zaradi akutnega miokardnega infarkta (AMI)** po starostnih skupinah - **MOŠKI**, Slovenija, 2000–2020

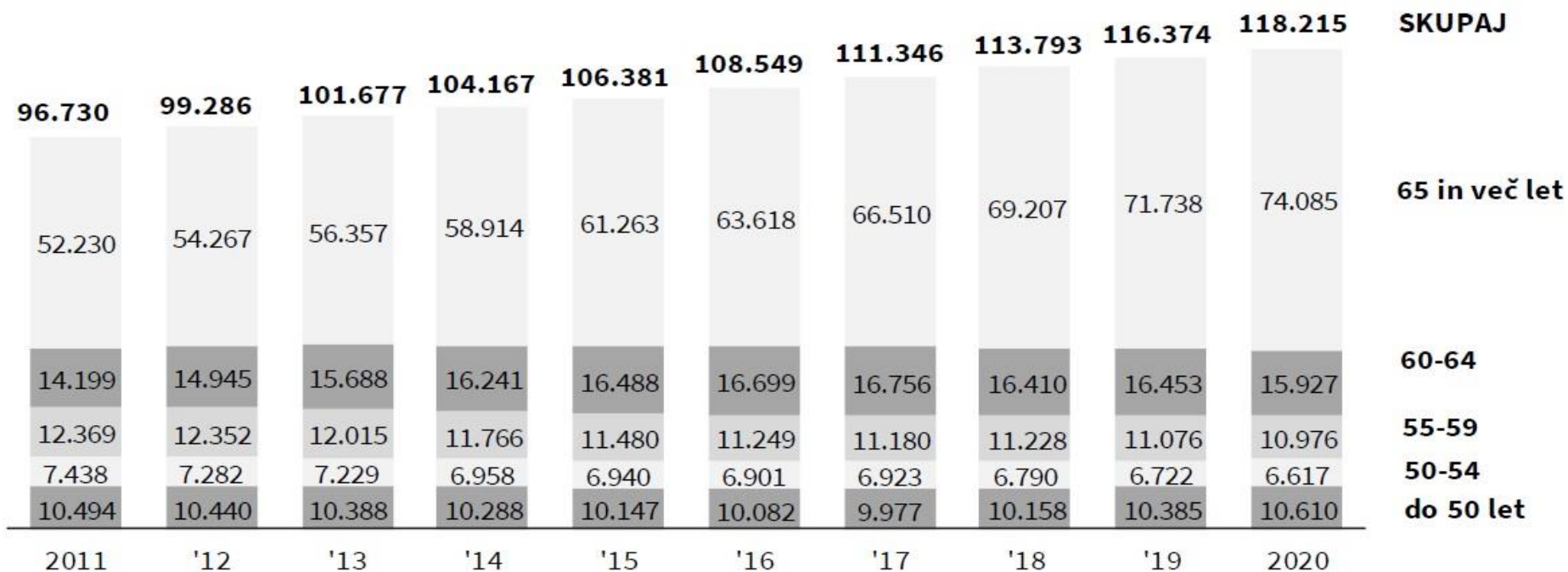
na 100.000 prebivalcev starostne skupine

Viri: Zdravniško poročilo o umrli osebi (NIJZ 46)

Prejemniki zdravil za zniževanje glukoze v krvi

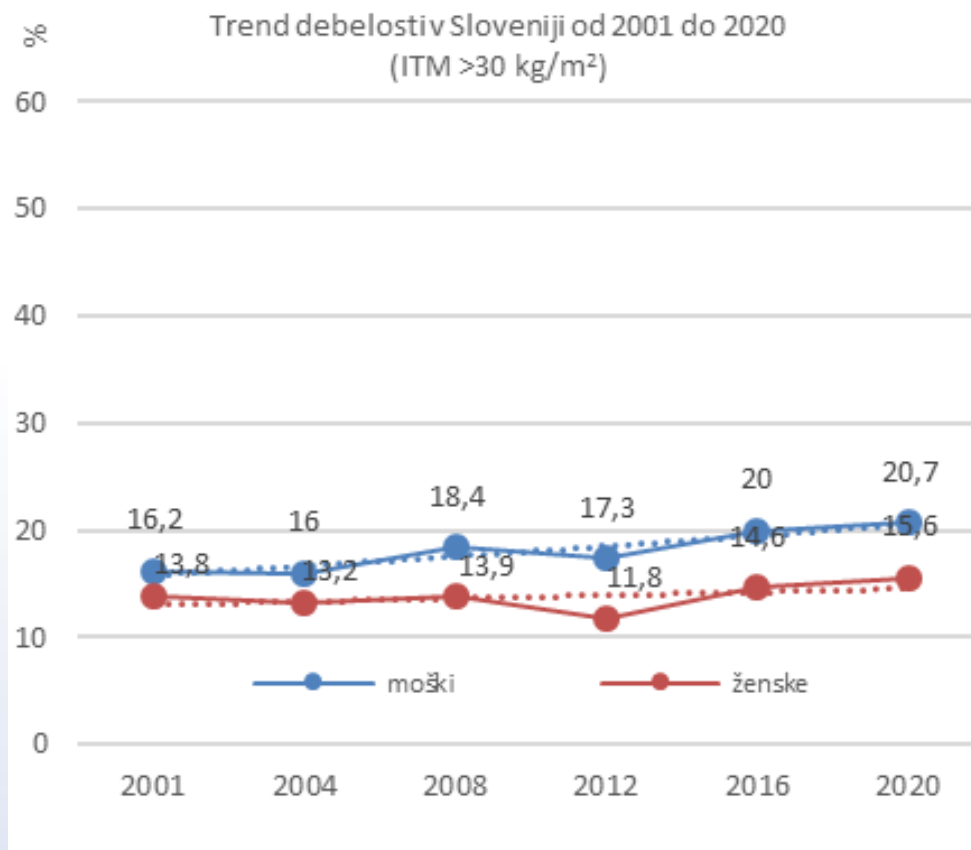
2.4.4 Slika 2: **Prejemniki zdravil za zniževanje glukoze v krvi** po starostnih skupinah, Slovenija, 2011–2020

© NIJZ

Viri: Evidenca porabe zdravil, izdanih na recept (NIJZ 64)

Zdravstveno stanje

Pustivšek S, Vinko M, Kofol-Bric T, Korošec A, Pribaković Brinovec R, Vrdelja M, Jelenc A. Kako skrbimo za zdravje v 2020?. Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2021 (v pripravi)

Deleži doplačil

Tabela 4: Odstotek cene zdravstvene storitve, ki jo plača ZZS

Datum	1. 1. 1995	19. 9. 1996	18. 7. 2009	27. 3. 2010	5. 1. 2013
	%	%	%	%	%
1. Skupine, bolezni, storitve in poškodbe na delu, ki se krijejo v polnem znesku	100	100	100	100	100
2 Zelo zahtevne zdravstvene storitve	99	95	95	95	90
3 Zdravstvene storitve na primarni ravni, zobozdravstvo – odrasli – zdravljenje (bolezni in poškodbe izven dela, ki niso vključene v 1. skupino)	85	85	85	85	80
4 Specialistične in bolnišnične ambulantne storitve, rehabilit. v zdraviliščih, ki je nadaljevanje bolnišničnega zdravljenja (za bolezni, ne poškodbe)	95	85	85	85	80
5 Medicinski pripomočki (bolezni)	95	85	85	85	80
6 Poškodbe izven dela (specialistične ambulantne in bolnišnične storitve, zdraviliška rehabilit., ki je nadaljevanje boln. oskrbe, in medicinski pripomočki)	80	75	75	75	70
7 Zdravila, pozitivna lista	80	75	75	75	70
8 Zdravila, vmesna lista	50	25	10	10	10
9 Zdraviliško zdravljenje, ki ni nadaljevanje bolnišničnega zdravljenja	60	40	15	10	10
10 Zobozdravstvo – odrasli – zobna protetika	45	25	10	10	10
11 Nenujni reševalni prevoz	60	30	30	10	10
12 Medicinski pripomočki za vid	50	25	25	10	10

Vir: Podatki ZZS, 2015

Hvala.